

B
U
I
T
E
N
E
R
E
G
I
S
T
R
E
D
E
N
T
E
S
E
R
V
I
C
I
O
S
E
R
V
I
C
I
O
S

CONGRES

CPN

**Buitengewoon congres CPN
15 juni 1991**

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Uitgave:
Communistische Partij van Nederland
Hoogte Kadijk 145
1018 BH Amsterdam

foto's: Bert Zijlma

vormgeving en druk:
drukkerij Quint, Amsterdam

augustus 1991

Inhoud

Bij wijze van inleiding **5**

Met een open oog voor de toekomst
congresrede Trius Divendal **7**

Naar een wereld van rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid
Toespraak Marcus Bakker **17**

Middelen veranderen, maar idealen blijven bestaan
Toespraak Ina Brouwer **21**

Anti-koloniale strijd onvervreemdbaar deel geschiedenis
Toespraak Joop Morriën **27**

Groene politiek maakt Linkse politiek juist essentieel
Toespraak Marijke Vos, voorzitter Groen Links **31**

We heffen ons op om ruimte te maken
Slottoespraak Marius Ernsting **41**

Besluiten buitengewoon congres CPN,
bijeen op 15 juni 1991 **45**

Bij wijze van inleiding

Op 15 juni 1991 had een buitengewoon congres plaats van de CPN. Het was het laatste congres in het drie- en zeventig jarig bestaan van de partij. Het congres besloot om vanwege Groen Links de partij met ingang van 1 januari 1992 te ontbinden.

Op het congres werden op uitnodiging van het partijbestuur door een aantal mensen toespraken gehouden. De toespraken van hen zijn in deze brochure gebundeld. Verder zijn de besluiten van het congres opgenomen.

Vermeld moet nog worden dat het opgaan van de CPN in Groen Links tot uitdrukking is gebracht door de voorzitter van Groen Links de Cyclo-cine aan te bieden. Fietsend licht Groen Links op, zie foto die elders ter illustratie is afgedrukt. De cyclo-cine is een ontwerp van de Rotterdamse kunstenaar Reinout Meltzer.

Deze brochure zal aan alle leden van de CPN worden toegestuurd.

Partijbestuur CPN

Met een open oog voor de toekomst

Congresrede Truus Divendal.

Beste aanwezigen, partijgenoten van de CPN, partijgenoten van Groen Links. Vandaag staan we voor het nemen van een besluit dat toch wel kan worden aangemerkt als het meest verstrekkende besluit dat ooit door een partijcongres werd genomen. Vanwege Groen Links, het bestaan en de ontwikkeling daarvan, gaan we besluiten met ingang van 1 januari 1992 de partij te ontbinden.

Vandaag is het ook op de kop af tien jaar geleden, dat het toenmalige partijbestuur zich met een open brief wendde tot de besturen van PPR, PSP, PvdA en D'66. Dat was op 15 juni 1981.

Die brief werd geschreven kort na verkiezingen waarbij de rechtse partijen een stap terug hadden moeten doen. Voor de CPN was dit reden de kwestie van het verder versterken van de progressieve krachten aan de orde te stellen. Zij zag dit als perspectief voor de doeleinden waar tal van bewegingen voor optraden. Bewegingen waarin leden van politieke partijen al gewoon waren samen te werken. In de brief stelde de CPN de anderen voor te komen tot een platform voor dialoog en samenwerking. Samenwerking, zo staat er, met de wil om gezamenlijk op te komen voor doelstellingen die we in ieder geval gemeenschappelijk hebben. Gewezen werd daarbij op zaken als het afwijzen van de kruisraketten, het bevorderen van de ontspanning tussen Oost en West, het verwezenlijken van het zelfbeschikkingsrecht voor vrouwen, het verwerpen van racisme en vreemdelingenhaat, en het beschermen van minimuminkomens en sociale zekerheid. Geschilpunten mochten daarbij geen breekpunten zijn, was het standpunt. Daarvoor was er de dialoog.

Deze brief geeft goed aan dat het tot stand brengen van vormen van samenwerking tussen progressieve partijen al geruime tijd de richting is waarin de CPN denkt en werkt.

Duidelijk mag dan ook wezen dat het congres van vandaag en de brief van tien jaar geleden in elkaars verlengde liggen.

Toen kon niet voorzien worden dat een aantal van de genoemde progressieve partijen tot de oprichting van Groen Links zouden komen. Nu, tien jaar later, staan we zelfs voor het besluit om vanwege dat inmiddels ontstane Groen Links, een streep te gaan zetten onder het bestaan van de CPN.

Hoge leeftijd

Op het moment dat het vandaag te nemen besluit van kracht wordt is de CPN 73 jaar oud geworden.

Voor mensen is dat geen ongewoon lange levensduur, althans in dit deel van de wereld, maar voor een politieke partij is het een zeer hoge leeftijd. Met de voorloper van de CPN, de SDP, meegeteld, is er dan vanaf 1909 tot en met 1991 sprake geweest van 82 jaar communistische beweging in Nederland.

De communistische partij is steeds een partij geweest van mensen, die met open ogen voor de tijd waarin ze leefden, keuzes durfden te maken en als dit moest werd een hard gevecht niet uit de weg gegaan. Daarbij ging het om sociale strijd, om strijd voor vrede, voor democratische rechten. Onze internationale solidariteit werd onder andere zichtbaar in de strijd tegen apartheid en voor het zelfbeschikkingsrecht en vrijheid voor koloniale volkeren. Bijvoorbeeld, om bij dit laatste even kort stil te staan, stond er in het verkiezingsprogramma dat de SDP in 1918, kort voor dat ze overging in CPN, de eis: 'Indië los van Holland. Volledig en vrij zelfbeschikkingsrecht voor alle overzeese bezittingen en koloniën.' Tot op de dag van vandaag is die keus niet meer losgelaten.

Zware perioden

Er waren ook perioden in het bestaan van de partij die zwaar en hard waren en voor de leden van de partij grote risico's met zich mee brachten.

Zo'n periode is natuurlijk de tweede wereldoorlog geweest gedurende welke de CPN, als enige politieke partij in Nederland, verzetsbeweging was. De prijs die betaald moest worden voor de keus die toen gemaakt werd is hoog geweest. Velen, het is bekend, hebben dit met hun leven moeten bekopen. Meer dan de helft van het aantal partijleden overleefden de heerschappij van het fascisme niet. Van de anderen zijn er nogal wat die er een slechte gezondheid aan hebben overgehouden als gevolg van gevangenschap en de spanning van het voortdurend ervoor moeten zorgen uit de handen van de Duitsers te blijven. Nog steeds nemen er van deze generatie, als ook van de generatie die daar opvolgt, communisten deel aan de organisaties van het voormalig verzet. Dit om er mee voor te zorgen helder te houden dat er in de actuele gebeurtenissen maar al te vaak elementen zitten, die gelijk zijn aan of kunnen worden als datgene waar het in de oorlogsjaren om ging en daarom ook in deze tijd om keuzes vragen.

Een andere zware periode is die van de koude oorlog geweest. Een tijd waarin

bepaalde ruimte werd gegeven aan een normaal functioneren van een legale partij, die we weer waren geworden na de oorlog. Menig communist heeft er grote schade bij opgelopen en niet in de laatste plaats hebben vaak ook de kinderen uit de gezinnen van vooraanstaande en bekende communisten er onder moeten lijden. De koude oorlog is voorbij, zeker, en om droevige verhalen gaat het vandaag niet. Toch wil ik er even wat over zeggen, omdat deze periode, naast de nagelaten sporen van toegebrachte schade, nog een erfenis heeft waar we mee te maken hebben.

BVD

Op grond van het rode gevaar dat zou bestaan in het Oosten, vanwege de misstanden in Oost-Europa en de Sowjet Unie en het militair ingrijpen in de landen die tot de invloedssfeer van de Sowjet Unie werden gerekend, werd onze partij toen daarvoor mee aansprakelijk gesteld, ook al hadden we er part noch deel aan. Dit leidde tot discriminatie van de partij. Bijvoorbeeld werd het de CPN, naast beroepsverboden en broodroof waar veel afzonderlijke leden mee te maken hadden, over een lange periode onmogelijk gemaakt volwaardig te kunnen deelnemen aan het parlementaire werk. Rechten die politieke partijen hadden, golden niet allemaal voor de CPN. Communisten mochten lange tijd niet in colleges zitten en in commissies van gemeenteraden, Staten en Kamer.

Behalve dat heeft een leger BVD-agenten er een broodwinning aan gehad CPN-ers te begluren omdat ze als staatsgevaarlijk werden beschouwd. Een paar maanden terug is gebleken dat daarbij niet geschroomd werd zelfs te proberen binnen te dringen in parlementaire werkzaamheden. De BVD heeft daarmee gewoonweg geprobeerd de vertrouwelijkheid die vaak bij dit werk hoort, te schenden ten behoeve van haar ziekelijke gegluur. De volksvertegenwoordiging zou zich meer rekenschap moeten geven van deze kant van de BVD-activiteiten. Want wie is hier nu eigenlijk staatsgevaarlijk?

Het is toch helemaal niet zo moeilijk om, bijvoorbeeld wat ons betreft een en ander te kunnen bewijzen als dat wenselijk is. Wat let ze in Den Haag om onze dossiers toegankelijk te maken! Bang voor de waarheid? Bang voor de democratie? Bang voor allebei?

Het is hoog tijd voor democratische controle en glasnost inzake de BVD.

Zelf voor je lot opkomen

De omstandigheden waren op z'n zachtst gezegd, niet altijd even vriendelijk voor ons. Het heeft de partij er echter nooit van weerhouden zich strijdbaar op te stellen en daar ook mogelijkheden voor te zoeken.

Er werd door de partij en haar leden ingegaan tegen gevestigde belangen, tegen de gevestigde orde. Wat communisten bewoog, onder welke omstandigheden zij hun strijd ook voerden, het was gericht tegen de machthebbers, tegen onrecht. Het ging erom dat er in het belang van huidige en toekomstige generaties mensen er een betere wereld kwam.

Dat zo'n betere, rechtvaardige wereld er niet vanzelf kwam was een overtuiging. Daarom hebben communisten zich ook nooit neergelegd bij machteloosheid. Steeds weer is de instelling geweest dat gewone mensen zeggenschap moesten hebben, maar daar ook zelf voor moesten optreden. Geen beloftes in mooie programma's, maar zelf voor je lot opkomen. Dat was de boodschap. Daarom is er steeds die grote inzet geweest tegen het fascisme, voor emancipatie van de arbeidersbeweging, van vrouwen, van migranten en toen taboes begonnen terug te trekken ook voor die van homoseksuele mannen en vrouwen.

En al is het niet altijd mogelijk geweest, communisten hebben daarbij ook bestuurlijke verantwoordelijkheid op zich genomen en daarbij grote bekwaamheid bij aan de dag gelegd.

Uiteindelijk heeft die houding van links tot rechts veel erkenning gekregen. Erkenning voor haar consequente houding in het verzet, voor haar inzet in de sociale en vredesstrijd. Erkenning ook voor haar bestuurlijke kwaliteiten, die o.a. door vele communisten in gemeenteraden, staten en het parlement tot uitdrukking gekomen is en nog komt.

Die erkenning uit zich nog regelmatig in het onderscheiden van afzonderlijke communisten bij bepaalde gelegenheden.

Tijden, en mensen, kunnen gelukkig veranderen. Niet iedereen heeft dit veranderingsproces kunnen volgen. Dat blijkt uit enkele stukjes die deze dagen her en der in de media verschijnen vanwege dit congres. Sommige schrijfsels hebben een bekende geur, ze ademen een koude oorlogsgeest uit. Daar kun je kwaad over worden, maar waarom zouden we dat doen. Een veranderingsproces meemaken is voor mensen die alsmar vast blijven zitten aan een oud stramien nu eenmaal niet gegeven. Dat is een menselijk trekje en van alle gezindten. Deze stukjes zeggen dan ook veel over de schrijvers en zijn voor de rest van geen enkel belang. Belangrijk is dat we met onze strijdbare inzet en houding mensen hebben weten te bereiken om voor hun rechten op te komen, om voor een betere wereld op te komen.

Zo'n houding bood ook inspiratie aan mensen uit nieuwe groepen die in beweging kwamen en waar de CPN zich mee verbond, zoals in de jaren zeventig de studentenbeweging en niet lang daarna de tweede feministische beweging.

Voorlopige uitkomst

Het oog gericht houden op de toekomst. Dat is altijd een kenmerk en een drijfveer geweest. En dat is het nog steeds, juist bij datgene waar we vandaag over moeten beslissen.

De verandering waar we nu voor staan is de voorlopige uitkomst van een omvangrijke ontwikkeling die we sinds eind jaren zeventig hebben doorgemaakt. De bijzonder slechte verkiezingsuitslag van '77 werd als het ware een soort vertrekpunt van een intensief zoeken naar nieuwe wegen voor onze politieke doeleinden. Die verkiezingen zou je kunnen beschouwen als het wegtrekken van een sluier die lag over een werkelijkheid die weinig perspectieven bood voor onze ideeën en doelstellingen. De manier waarop socialisme in de wereld in praktijk werd gebracht kon niet meer inspireren. Bovendien hadden er enorme verschuivingen in de samenstelling van de beroepsbevolking plaats gehad waarbij hele bedrijfstakken waren verdwenen. Dit betekende ook dat er belangrijke bolwerken van de partij waren weggefallen. Dit werkte door in de samenstelling van de partij, die daardoor én vanwege de aanwas vanuit de studenten en feministische beweging sterk veranderde. Het bracht de partij in aanraking met nieuwe gezichtspunten. Wilden we effectief door kunnen gaan, dan moesten alle zaken op een rijtje gezet worden. Dat is dan ook gebeurd en zeer grondig ook.

Het ging daarbij om het vinden van een nieuwe aanpak van de activiteiten, maar ook om het doel, het socialisme. Het was nodig om daar onze eigen ideeën over te formuleren, gezien de weinig vrolijke aanblik die de landen boden, die zich socialistisch noemden.

Voor de CPN, zo is het terug te vinden in het partijprogramma van 1984, zijn socialisme en democratie onafscheidelijk. Het socialisme, zo staat er, moet naar de mening van de CPN democratisch, humanitair, progressief, vredelievend en vrijheidslievend zijn en het resultaat van gemeenschappelijk optreden van allen die socialisme willen. Het program heet dan ook niet voor niets 'Machtvorming voor een socialistisch Nederland'.

Het uitgangspunt wordt het tot stand brengen van een progressief bondgenootschap gericht op vrede, democratie, feminisme en socialisme. Daarvoor wil de CPN initiatieven nemen en verenigend optreden. Een lijn, zoals uit de in het begin aangehaalde brief blijkt, al in praktijk werd gebracht.

Het tot stand brengen van bondgenootschappen maakten het ook nodig dat we eisen stelden aan onszelf. We hebben zeer kritisch naar ons verleden gekeken. Foutieve handelingen, waaronder het in discrediet brengen van personen bij meningenstrijd, zijn ingezien en erkent. We hebben er ook conclusies uitgetrokken,

zoals het respecteren van het hebben van persoonlijke opvattingen en minderheidsstandpunten als onderdeel van de organisatiebeginselen.

Coalitiepolitiek belangrijk kenmerk

Gesteld kan worden dat vanaf het 26e partijcongres in 1978 er door ons van is uitgegaan dat het bereiken van politieke doelen niet kan zonder samenwerking met anderen, zonder bondgenoten.

In die dagen werd dat aangeduid met 'coalitievorming nieuwe stijl'.

De actie tegen de neutronenbom en 'Bestek'81 moet van de Baan' zijn er voorbeelden van.

Helemaal nieuw was die lijn trouwens niet. Ten aanzien van de vakbeweging werd die lijn al sinds eind jaren vijftig gevolgd. Dat vormde ook in wezen de achtergrond van de breuk die in '58 ontstond met de zogenoemde Bruggroep. De strijd ging om de koers waartoe op een partijcongres besloten was. Een koers die inhield dat communisten lid moesten worden van het NVV, in plaats van een steeds meer geïsoleerd rakende, een min of meer eigen vakbond zijnde EVC.

De wapens die in die strijd gehanteerd werden waren over en weer niet altijd even stijlvol. Voor wat ons betreft hebben we dat later vastgesteld. Vandaar dat we op een roerig congres een jaar of tien terug in de Meervaart een 'rood boekje' hebben ingetrokken.

Het heeft tussen twee haakjes nogal wat tijd gekost alvorens communisten ook toegelaten werden in het NVV. Maar dat is een verhaal apart.

Coalitiepolitiek dat werd een belangrijk kenmerk van de partij, van communistisch optreden. Coalitiepolitiek nieuwe stijl heette het in '78, in het partijprogramma spreken we van progressieve machtsvorming. De stap die we vandaag gaan zetten is het doortrekken van die lijn. Nu is het Groen Links.

Natuurlijke stap

Groen Links is een logisch uitvloeisel van die lijn. Logisch ook, omdat de samenstelling van Groen Links niet toevallig is. Als je kijkt naar het maatschappelijke en politieke gebeuren van de pakweg afgelopen vijftien jaar, dan zie je dat bij vrijwel alle samenwerkingsverbanden die er voor verschillende doeleinden zijn geweest, landelijk en plaatselijk, er steeds weer een kern is van communisten, radicalen, pacifisten, progressieve christenen en ongebondenen. Daarom is Groen Links een soort natuurlijke stap.

Het besluit van vandaag nemen we dan ook niet omdat dat wat voor socialisme

moest doorgaan in de wereld nu niet bepaald reclame blijkt te zijn voor socialisme en communisme. Groen Links bestond trouwens al voordat de beerput dáár werd opengetrokken dankzij Gorbatsjovs perestrojka en glasnost.

Wat natuurlijk niet weg neemt, dat we vanwege die afschuwelijke werkelijkheid het wel degelijk over bestaansmogelijkheden voor de partij hadden moeten hebben. Want hoe je het ook wendt of keert, ook ons wordt de hele droefenis van wat socialisme had moeten zijn, aangerekend. Zoals we altijd de misstanden in die landen voorgeschoteld hebben gekregen, ook al waren we er niet verantwoordelijk voor en hadden we menige handelwijze van de Sowjet Unie en andere socialistische landen scherp veroordeeld.

Het besluit op te gaan in Groen Links nemen we ook niet kritiekloos. In het congresmateriaal is daaromtrent wel wat terug te vinden, met name wanneer het gaat om het onderschatten van de vakbondstrijd en de positie van de sociale minima. De komende maanden zal dat ook wel tot stevige discussies leiden rond een nieuwe ontwerp tekst voor een politiek manifest voor Groen Links.

Maar, Groen Links kan natuurlijk niet een soort weerspiegeling zijn van de CPN. Hetzelfde geldt ook voor de andere partijen. Groen Links is dat ook niet. Dat dit niet zo is, zorgt af en toe wel eens voor enige onbehaaglijkheid, maar het zou onverstandig zijn dit van doorslaggevende betekenis te laten zijn. Waar het om gaat is dat we als Groen Links kunnen optrekken voor gemeenschappelijke politieke doelen overal waar dat nodig is. Dat is meer dan een samenwerkingsverband van een paar partijen, die steeds weer opnieuw afspraken moeten maken met elkaar en elkaar ook steeds weer moeten opzoeken. De tijd heeft al duidelijk gemaakt dat we op hoofdpunten gewoon bij elkaar horen. Dat moet voorop staan en met de verschillen die er zijn daar moet je mee omgaan. Nog langer naast elkaar optrekken verzwakt de krachten die nodig zijn om de vele 'oude' vraagstukken, sociale- en vredesvraagstukken, en nieuwe vraagstukken, met name het milieuprobleem, in een samenhangend geheel aan te pakken.

Ieder van ons is er van doordrongen dat het besluit een eind te maken aan het bestaan van een zelfstandige communistisch partij in Nederland geen geringe aangelegenheid is. Reden waarom ook het partijbestuur daar beslist niet lichtvaardig over doet. Integendeel. Het is zich heel goed bewust van het ingrijpende karakter van de besluitvorming. Bij de voorbereiding daarvan hebben we dan ook de tijd genomen, die we dachten er voor nodig te hebben om zodoende serieus en verantwoord te kunnen handelen. Dat geldt ook voor het komende half jaar als het partijbestuur moet zorgen voor de noodzakelijke afwikkelingen en voor het treffen van regelingen daar waar dat voor nodig is. De partij verdient dat. Daarmee wordt recht

gedaan aan de staat van dienst van de partij. En het is tevens van belang voor de nieuwe omstandigheden waaronder communisten politiek bedrijven met Groen Links.

Het partijbestuur is zich bewust van haar verantwoordelijkheid in deze en zal met grote zorgvuldigheid de opdracht uitvoeren die het congres haar vandaag ongetwijfeld zal geven. Er zal zoegezegd voor gezorgd worden dat er niets aan de kant van de weg blijft liggen.

Einde van een tijdperk

Het stoppen met het bestaan van de communistische partij gebeurt op een moment dat zichtbaar is dat er een eind komt aan een tijdperk. Het was het tijdperk van de opkomst van de georganiseerde arbeidersbeweging, van het feminisme, van het veroveren van zeggenschap voor gewone mensen, van vrijheidsbewegingen van koloniale volkeren. Maar ook een tijdperk met twee wereldoorlogen, van het uitvinden en gebruiken van massavernietigingswapens, van de koude oorlog, van een verpest milieu en een doodarme derde wereld.

Een tijdperk ook van hoop vanwege het ontstaan van socialisme en teleurstelling omdat de verwachtingen niet waar zijn gemaakt.

Voorlopig is het kapitalisme als sterkste macht uit dit tijdperk te voorschijn gekomen. Voorlopig de sterkste.

De omwentelingen in Oost-Europa betekenen echter niet het gelijk hebben van het kapitalisme. Omdat de planeconomie niet gewerkt heeft, wil dat nog niet zeggen dat de vrije markteconomie zonder meer het beste en het juiste is. Het maken van winst is en blijft het hoofddoel van het kapitalisme en dat gaat vaak ten koste van heel veel. Maar al te zeer is het een grote belemmering voor het radicaal aanpakken van de milieucrisis en de honger in de wereld. Kapitalisme is b.v. in korte tijd zonder enige aarzeling ongelooflijk veel miljarden dollars uitgeven aan de Golfoorlog, terwijl geld ten behoeve van hulp aan slachtoffers van allerlei rampen, b.v. als gevolg van milieuvernietiging uit winstbejag of de Golfoorlog, mondjesmaat gaat.

In Nederland betekent kapitalisme o.a. nog steeds dat mensen die niet meer in het arbeidsproces zitten, omdat ze oud zijn of arbeidsongeschikt, alleen als financiële last worden gezien. Aan een arbeidskracht mag hier geen bluts of blauwe plek zitten, anders ligt ie er uit. Geen wonder dat hier een arbeidsproductiviteit bestaat, die tot de allerhoogste behoort.

Vrouwen worden hier eerst beschouwd als verlengstuk van hun echtgenoot en als zorgzame hand op de achtergrond. Uiterst handige dienstverlening en gratis geleverd. Maar, als deze manier van leven niet langer meer voortgezet kan worden, komen de vrouwen in de bijstand en worden ze ook een financiële last.

Bovendien worden al deze mensen regelmatig afgeschilderd als mensen met een zeer sterke neiging tot crimineel gedrag. Ze verdienen er wel eens wat bij met werken. Hoe dat past bij dat andere beeld van ze-zijn-te-lui-om-te-werken weet ik niet. En dat allemaal in een land dat de pretentie heeft een hoog ontwikkeld en beschaafd land te zijn.

Stap in nieuwe tijd

Anti-kapitalistische strijd blijft aan de orde, hier zowel als wereldwijd. Het zal gezien de veranderde tijd, met een nieuwe opstelling van krachten moeten gaan. En dat zie je ook meer en meer tot stand komen. In meerdere landen zijn nieuwe politieke formaties ontstaan, of aan het ontstaan, die meer of minder groen of links zijn. Hier gaat het dus als Groen Links.

Succes verzekerd? Nee, een garantiebewijs is niet te verstrekken. De levensduur is ook niet te voorspellen daarvoor is het niet helder genoeg wat de toekomst bieden zal. Europa zit nog midden in allerlei veranderingen. De komende tijd zal wel duidelijk worden of er op een bepaald moment nieuwe krachtenbundelingen, nieuwe progressieve formaties nodig zijn.

Groen Links hoort bij deze tijd en wij horen er bij.

Wij zijn door onze eigen inzet, door ons konsekvent zoeken naar nieuwe mogelijkheden, door het ontwikkelen van eigen visies op de huidige, zowel als op een socialistische maatschappij in staat nu die stap te kunnen doen. Het besluit van vandaag is niet een soort van noodlot en geen wanhoopsdaad. Maar een bewuste stap vooruit. Zo kunnen we het beste ervoor zorgen dat de inzet van zoveel communisten, zolang, met zoveel opoffering, zijn waarde en betekenis blijft behouden en een verdere voortzetting kan krijgen.

De CPN gaat zich oplossen in Groen Links. Het besluit nemen we welbewust. We stappen een nieuwe tijd in met een open oog voor de toekomst. Omdat we daar in geloven.

Naar een wereld van rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid

Toespraak Marcus Bakker

Beste kameraden,

Dat opheffen van de partij -al is het iets dat naderde dat werd voorbereid én door de communisten én door de kiezers- dat opheffen vormt toch een geladen moment.

Er worden ons in deze dagen talloze vragen gesteld. Hoe is het zo gekomen? Zat het in Stalin, in Paul de Groot, in de markteconomie, in de intellectuelen, in de menselijke zwakte of mogelijk in de menselijke kracht?

Er staan ons nog duizend antwoorden te wachten, tientallen voor elke vraag. Maar vandaag is het vooral een ander punt dat door onze gezamenlijke hoofden maalt. Dat punt is: wat heffen we op, wat niet? Wat *kun* je opheffen en wat is onophefbaar, ook al zou je het willen? En wat *wil* je niet opheffen?

Opheffen

Wij, die altijd zo sterk geweest zijn in het onderstrepen van de eenheid van lichaam en geest (je zou ons de kinderen van de Anti-Dühring kunnen noemen) maken nu, ieder op onze eigen wijze, een nadrukkelijk onderscheid tussen beide. We heffen de vorm op, zelfs de naam. Maar we onderzoeken niet wat dan wel de geest was binnen die vorm en die naam, en wat daarvan blijven zal -of, misschien en zelfs waarschijnlijk, opnieuw opbloeien. Dat onderscheid *moet* gemaakt worden. Het is voor ons, nu, het meest menselijke en tegelijk het meest politieke dat denkbaar is. Deze dagen, deze jaren al, krijgt iedere communist ingepeperd wat er allemaal in de wereld aan slechts gebeurd is in naam van het communisme. Op die vragen waar ik het zojuist over had, volgen onmiddellijk de antwoorden, zonder dat je er zelf bedenktijd voor krijgt. Er kan bij wijze van spreken geen kamertje naar iemand genoemd worden, of daar rukt een leger van zélfbenoemde officieren van justitie aan, om ons de wreedheden en het onrecht onder de neus te wrijven, gepleegd in naam van het communisme. Niet alleen iedere lafbek en slavenziel die de verschroeiende lijken-taktiek van de Golfoorlog luidkeels toejuichte en verdacht maakte wie dat niet deed, maar ook anderen, eerlijke ongeruste, zoekende mensen stellen ons die vragen over wat onder de naam van communisme kon gebeuren. En wij hebben geen pasklare antwoorden.

Al tientallen jaren geleden maakten we ons los van verwerpelijke praktijken; al 35

jaar geleden boden we als partij onze verontschuldigen aan het Nederlandse volk aan omdat wij zaken hadden verdedigd die onverdedigbaar waren; maar hoe het allemaal *kon*, hoe het nog erger kon zijn dan we toen wisten, hoe het kon doorgaan, nog lange tijd –dat antwoord hadden en hebben we niet. We hebben wel een ander antwoord, het antwoord op de vraag die voor ons de kern uitmaakt. Die vraag luidt: waarom werden, waren en bleven we communist? Niet alleen jij van 70, maar ook jij van 35? Daar hebben we een antwoord op:

omdat, ondanks de vuiligheid, onbekwaamheid en onverantwoordelijkheid die zich onder de naam communisme hebben voorgedaan, voor *ons* communisme was: het reiken naar het meest verheven doel dat bestaan kan, naar een wereld van rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid.

Waarom wij communist werden en bleven? Omdat wij, samen met zoveel mogelijk mensen, zo nodig vooroplopend, de wereld naar een nieuw niveau van beschaving wilden voeren. Wij zeggen tegen onze aanklagers iets heel simpels. Bij de namen die soms, hier en daar, worden afgeroepen van de martelaren van de vrijheidsstrijd, zijn er vele van communisten. Voor hen was Stalin een verre naam geweest. Maar hun naaste hadden ze niet in de steek gelaten.

Ik vind dat op deze dag, als we het verschil tussen vorm en geest, en tussen verdwijnen en blijven maken, *dat* feit overeind moet staan: dat communisten, hier of in Indonesië, in Duitsland of in Chili, waar ook –dat zij communist waren omdat ze de mensheid een stapje vooruit wilden brengen. Niet voor niets is de communistische beweging indertijd, maar tot in onze dagen, zo'n onbrekbare tegenkracht geweest tegen het fascisme. Niet de enige of voornaamste of wat voor rangorde er bedacht kan worden, maar wel de altijd aanwezige. Waarom? Omdat het fascisme, met zijn leidersbeginsel, rassenwaan en terreur, uitging en uitgaat van de *ongelijkwaardigheid* van mensen en mensensoorten. Fascisme, dat is het *recht* om te knechten, te muilkorven en zelfs te doden.

Wezenskenmerken van ons communisme

En één van de wezenskenmerken van het communisme, van *ons* communisme, is nu juist dat het uitging en uitgaat van de broederschap van de volken, van de gelijkwaardigheid van de mensen, en dus van de verheffing der vertrapten. Daarom waren die oude communisten voor vrijheid van Indonesië, in een tijd dat je nauwelijks “Indonesië” mocht zeggen –laat staan “een vrij Indonesië”. Daarom gingen de communisten in '40 de ongelijke strijd tegen de bezetter aan –met de dood voor ogen.

Wat ik vandaag wil zeggen zijn eigenlijk een paar eenvoudige dingen. Het ene is dat we tot een beweging hebben behoord die *een* vorm was van het oprechte en

niet te stuiten streven van de mens naar een menswaardiger samenleving. Een tijdelijke gestalte van een duurzame idee. *Een* vorm dus; een radicale, felle, bij tijden begeesterde en begeesterende vorm. Het minste *recht* waarop we aanspraak mogen maken is, om niet in de laatste plaats op dat aspect beoordeeld te worden. Niet voor ons zoals we hier zijn. Wij redden ons wel. Maar voor de waarde van onze denkbeelden, voor dat wat overgaat naar morgen, zonder die vorm. Dat deze ijver, dit ongeduld van communisten het machtsmisbruik om de hoek heeft staan, dat weten wij. Wij zeker. Toch willen wij die hartstocht, dat verbeteren reiken naar het betere, doorgeven aan wat komt. Alles waar communisten zich ingestort hebben, de anti-fascistische strijd, de verwerping van koloniale onderdrukking, de uitbreiding van atoomwapens, de strijd tegen klasse-onderdrukking en uitbuiting –dat alles rekenen we tot de geest van onze beweging, die in ieder toekomstig ijveren voor een betere wereld aanwezig zal zijn.

Nieuwe vormen voor machtsvorming

En dan is er dat andere waarvoor we nu staan, Groen Links. Ik geef jullie mijn mening.

Er is van alles: kritiek, twijfel, gewenning, zelfs bloedgroepjes. Maar ik vind dat Groen Links de vuurproef heeft doorstaan toen het zich, én in de Kamer én op straat, vierkant keerde tegen die vreselijke slachting in het Midden Oosten. Wat was ik blij dat daar in de Kamer Groen Links aanwezig was. Wat was ik blij met de moed van onze vertegenwoordiging. En dat die onder het tijdelijke Schwartzkopfsme dat over de wereld ging nog zoveel stemmen kreeg, mag een verheugend wonder heten. Ik denk dat we, als communisten, blij kunnen zijn dat we aan deze vorm van eenheid deelnemen. Er is plaats voor onze ideeën, dat blijkt. Maar ik denk niet dat we daarbij stil moeten blijven staan. Het gebeuren in Oost-Europa, het op gang komen van het ontwapeningsproces –dat schept, lijkt mij, de voorwaarden voor nieuwe constellaties, nieuwe politieke formaties.

Er is iets afgelopen dat *af moest* lopen en daarmee is er, veel meer dan in onze geslonken rijen, ruimte voor iets echt nieuws. Daar wordt ook door anderen over nagedacht. Bewapening, onleefbaarheid, honger, ziektes, maar ook plundering van de aarde en plundering van de armsten –ze maken het nodig om *macht* te vormen. En macht, vooral democratisch werkende macht, die maak je met velen. Wij bleken hetzelfde te willen als PPR-mensen, PSP-ers en EVP-ers. Maar willen we zoveel anders dan socialisten, vele christen-democraten, vele liberaal denkenden? Ik denk dat we *ook* de CPN opheffen om nieuwe vormen te vinden voor nieuwe, heilzame machtsvorming.

Laten we zonder achterdeurtjes, en met onze volledige inzet, deze weg inslaan.

Middelen veranderen, maar idealen blijven bestaan

Toespraak Ina Brouwer

Ik kan me wel voorstellen dat de congrescommissie voor dit laatste en buitengewone congres heeft gekozen voor veel cultuur en hier en daar een spreker.

Want wat moet je zeggen bij het afscheid van een 73 jarige, volgens andere berekeningen zelfs 81 jarige Communistische Partij? Als deelnemer kun je je maar beter niet wagen aan een historische duiding, maar een lichtvoetig gebaar van “dat was het dan” heeft ook geen pas bij het afscheid van zo’n oude partij.

Een opdracht voor de toekomst, verleden en heden verbindend; dat ligt meer in de traditie van de CPN. Maar begin daar maar eens aan!

Nog eenmaal Canaljerood dus, nog eenmaal Rob en Wim v.d. Meeberg en na nog eenmaal de reactie van het partijbestuur nog eenmaal de Internationale waarvan de tekst dit keer voluit op het uitdagend rode programma is afgedrukt.

Nog eenmaal voluit!, moet de congrescommissie hebben gedacht, voordat dit alles in het verzuurde maar toch groene bos verdwijnt.

Opmaken van de balans

Natuurlijk, we hebben vaak “laatste festiviteiten” gehad. De leden van de CPN die het tot nu toe hebben volgehouden, weten er alles van.

Het laatste Waarheidsfestival, de laatste verkiezingscampagne, maar anders dan nu wisten we toen niet dat het om de allerlaatste zou gaan.

Je dacht dat het door ging en het ging niet door. Nu weet je dat het niet doorgaat en wordt je gedwongen daar iets over te zeggen.

Soms zou je bij een afscheid gewoon stilletjes weg willen lopen, de deur sluiten, de bus nemen. Het heeft zoveel voordelen; “You don’t need to discuss much” zingt Paul Simon.

Maar ik ben gevraagd wel iets te zeggen en ik dacht dat ook zeker te kunnen. Maar bij het voorbereiden van deze dag was ik daar niet zo zeker meer van. Op den duur ging ik me zelfs afvragen of het wel verstandig was de CPN op te heffen.

Het is nu geen pleidooi voor het tegendeel, alleen een bewijs van waar een mens al niet toe kan komen bij het opmaken van de balans.

Hoe dit afscheid te benaderen?

Als een logisch gevolg van de zelfstandige koers die de CPN na 1977 is gaan voeren en waaruit progressieve samenwerking als één van de rode draden naar voren kwam? Of als een noodzakelijk afscheid van een partij die op den duur zo gebukt ging onder de ballast van de internationale communistische geschiedenis, dat ze alleen nog maar bezig was uit te leggen wat ze vooral niet was?

De leden van de CPN verstonden onder communistische politiek het anti-fascistische verzet, de februaristaking, het protest tegen militaire acties in Indonesië en tegen de introductie van de Neutronenbom en werd het Nederlands communisme getekend door sociale acties en radicale feminisering en was iedereen het eens over gelijke rechten en waakzaamheid voor discriminatie. Voor de meeste mensen was het woord communisme verbonden met onderdrukking en terreur. Dat was één van de redenen waarom de CPN luid en duidelijk, verstaanbaar voor iedereen, in de tachtiger jaren tot in alle details duidelijk maakte waarvoor ze stond. Voor democratie en gelijke rechten, binnen en buiten de partij, waren en zijn de trefwoorden van het partijprogramma dat de CPN in 1984 aannam. Ver voor Gorbatsjov, ver voor de val van de Berlijnse muur en daar kan de Communistische Partij van Nederland trots op zijn.

Zo goed als we trots kunnen zijn op ons besluit het boek van de CPN vandaag te sluiten en verder te werken aan het nog maar pas geopende schrift van Groen Links. Een historische gebeurtenis in de progressieve politiek van Nederland. Toegegeven; de kiezers hebben ons geholpen dat besluit te nemen. De verkiezingsnederlaag van 1986 bevestigde wat we in het vernieuwingsproces al voorzichtig zeiden; dat het einde was gekomen van het oude communisme. Vandaag trekken we de finale conclusie en zo hoort het ook te gaan in een democratie.

Herinneringen

Maar tegelijkertijd gaat een opheffing nog niet zonder enige spijt; er gaat ook iets verloren waaraan je gehecht was, dingen die herinneren aan een strijdcultuur, beelden zoals de kerst-enveloppe voor De Waarheid op de schoorsteen; bouwvakker Hoogkamp die de brug bouwde naar het Maagdenhuis en die vanwege de BVD Jansen heette maar toen het gevaar geweken was weer Hoogkamp, hetgeen, naar verluidt, aanleiding gaf tot een conflict tussen Groningen en Amsterdam, omdat Groningen Jansen voor een inleiding had gevraagd maar Hoogkamp kreeg toegestuurd.

En dan was er de geheimzinnige Witmarsumgroep, de stormgroep der vernieuwers, de feministes die de heteroseksuele norm onder de bouwvakkers wilden afschaffen, de havenarbeiders die de instructies van het partijbestuur verscheurden en de marxistische studenten die ze juist nauwgezet uitvoerden, Tante Mien die bij iedere

woonactie de regering waarschuwde of dat nu den Uyl of Lubbers was, congressen van 42 uur zinderend van de discussie over het verleden maar ook over een 25-urige werkweek met of zonder behoud van loon.

Veel kan van de CPN worden gezegd; niet dat het een saai partij was met leden die rekenden in carrières en posities. Integendeel, er waren tijden dat je het kon vergeten bij de PTT te kunnen werken als je neef De Waarheid las. Nu zijn dat spannende verhalen uit het verleden. Zo zijn er vele: het Volkscongres, actie tegen de werkloosheid en achterstelling van het Noorden.

Twee maal hielden we een uitgebreide autorally door het fraaie landschap. Toeterend en langzaam rijdend langs dorpen en glooiende graanvelden schalden we met harde megafoons: ESSO, BP en de Shell, ze lusten hem wel, die aardgasbel. Zo kreeg je de mensen nog eens op de been !

Of die actievergadering, ook in Groningen, ter voorbereiding van de grote demonstraties tegen de kerncentrale in Kalkar, waarbij een arme PPR-activist een zaal vol communisten opriep deze milieu-actie per fiets te ondernemen. Hij kreeg een bulderende lach als beloning. De goede jongen had duidelijk geen oog voor massa-acties.

Overigens is het Herenaccord met ESSO en Shell inmiddels wel een stille dood gestorven, is Kalkar een miljardenstrop en de werkloosheid in het Noorden er niet minder om geworden. Toch een historisch gelijk ?

Ja, we wisten het allemaal goed. Ook de fouten van de sociaal-democraten legden we feilloos bloot.

In 1978 wees partijbestuurder Thio nog op de opportunistische “zogenaamde hervormingsvoorstellen van Den Uyl”, de vermogensaanwasdeling zal hij hebben bedoeld. “ De macht wordt door de reformisten uitgekleeft tot een begrip zonder klasse-inhoud”, sprak hij het congres toe. Terecht worden deze schijnhervormingen, die ons afhouden van de werkelijke strijd, door de CPN steeds fel bekritiseerd.

Kwan de PvdA vandaag de dag nog maar eens met een klein “VADje”! Nu mogen we blij zijn als ze de afschaffing van de WAO en de verlaging van het minimumloon weten tegen te houden.

We hielden de “grote politiek” een spiegel voor in het besef dat we een beter alternatief hadden. Dat alternatief, daar zijn we niet zo zeker meer van, maar dat betekent nog niet dat je er mee moet ophouden regerende partijen de spiegel voor te houden. Daarvoor is nu Groen Links.

Communisten waren goede sprekers; ze sloegen soms de plank behoorlijk mis, maar

soms ook ontzettend raak. De uitspraak van Henk Hoekstra uit 1978 bijvoorbeeld: “de gewone man is goed zolang hij volgt ... maar simplistisch wordt genoemd als hij eisen stelt”, is goud waard. Of Marcus Bakker die al in 1981 sprak van de “koffers vol offers” die het kabinet Van Agt aan de gewone mensen vroeg. Onwetend van wat er nog kwam.

Het was ook niet voor iedereen waar, de consumptie steeg nog procenten per jaar, maar niet voor de uitkeringsgerechtigden. “Dat is nog eens een uitspraak” zeiden de mensen, “je zou een zaal naar zo’n man moeten vernoemen!”

Samenwerking

De samenwerking tussen partijen is er gekomen. ook hierin liepen leden en niet-partijgebonden mensen voorop. De samenwerking in de vredesbeweging, de vrouwenbeweging, de acties tegen discriminatie doorbraken de scheidslijnen tussen de linkse partijen. Het was een kwestie van tijd voordat de politieke keuze werd gemaakt.

Voor de CPN, als oude arbeiderspartij, speelt ongetwijfeld mee het verloren gaan van haar traditionele arbeidersaanhang. De havenarbeiders, de scheepsbouwers, de bouwvakkers, de strokarton.

De oude buurten in Amsterdam, de Zaan, Groningen, ze zijn veranderd, opgegaan in de moderne welvaartsstaat en daarmee was ook de taak van de CPN als partij beëindigd. Natuurlijk wil dat niet zeggen dat er geen andere groepen zijn wier belangen moeten worden behartigd. Niet voor niets verrijzen er comité’s tegen verarming, sterk gesteund door de kerken; niet voor niets maken de migrantenorganisaties zich ernstig bezorgd. Maar de taak zich met hen te verbinden lag niet exclusief bij de CPN. Groen Links en ook de PvdA moeten zich daar op richten.

Samenwerking dus als gevolg van vernieuwing van de CPN, andere maatschappelijke verhoudingen en brede, niet partij-gebonden bewegingen. Dat is de voedingsbodem waaruit Groen Links ontstond.

Is het jammer dat de CPN verdwijnt ?

Ja, met de CPN verdwijnt een stuk kleurrijke politieke cultuur met een heftig verleden. Maar dat verdwijnen was er al langer. De maatschappij van vroeger is niet meer; de vernieuwing van de CPN was uiteindelijk een vorm van afscheid nemen. Dat is niet erg, ook politieke partijen hebben niet het eeuwige leven. Wat blijft is een uniek partijprogramma, zijn de ervaringen van individuele leden die ze zullen toepassen zoals het hen goeddunkt, zijn de historische lessen uit de beweging geschiedenis van de CPN.

De februaristaking, dat prachtig stuk verzet voortkomend uit verontwaardiging en

moed, de acties voor de vrijheid van het Indonesische volk, het verzet tegen de oorlog in Vietnam en de neutronenbom; het zijn voorbeelden van het beste dat de CPN te bieden had. Opkomend voor democratische rechten en vrijheid, voor de rechten van iedereen, ongeacht ras, huidskleur, natie of seksuele voorkeur. Ze vormen samen met het geloof in sociale rechtvaardigheid en het geloof in de noodzaak van niet-militaire oplossingen van conflicten de erfenis die de CPN heeft ingebracht in Groen Links.

Aanknopingspunten Groen en Links

Het is mede aan ons wat er met die erfenis in de toekomst zal gebeuren. Het is waar dat het behoud van het milieu niet het sterkste punt was van onze partijpolitiek. Die politieke prioriteit van deze tijd is vooral ingebracht door anderen. Toch zijn er in de brede, democratische tradities van de linkse politiek, ook in die van de CPN, veel aanknopingspunten te vinden voor een samengaan van groen en links. Als de natuur wordt bedreigd, is de mens niet veilig. Als een verbetering van de levensomstandigheden het doel was van de linkse politiek, dan kan het niet zo zijn dat je je tevreden kunt stellen met een productie en consumptie die op langere termijn juist zeer bedreigend is.

Daarom zullen de concrete politieke verlangens en vormen zich wijzigen en aanpassen aan de tijd. De nadruk van progressieve politiek zal de komende tijd weer komen te liggen op de leef- en arbeidsomstandigheden van de mens. Meer op de kwaliteit van het inkomen dan op de kwantiteit ervan, meer op herverdeling van de betaalde en onbetaalde arbeid dan op een werkweek zoals we hem kenden. Groen en links zullen strijden en tegelijkertijd bij elkaar horen. Van zo'n strijdige eenheid kennen we voorbeelden in de geschiedenis van de CPN. De hevige strijd rond de ATV is er één van. Albert Benschop zei toen op het hoogtepunt van de ruzie tussen vakbonders en feministen over de 25-urige werkweek: "Arbeidstijdverkortung is nodig voor jongeren, vrouwen en anderen die nog geen baan hebben. Maar ATV is ook nodig voor oudere arbeiders die versleten en afgedankt worden in het produktieproces. Het is een gezamenlijk belang. Het zou onjuist zijn het probleem van ATV klasse-neutraal te behandelen. Maar het is niet zo'n onzin het sekse-specifieke erin te ontkennen."

Het milieu vervuilt, de achterstelling van het Noorden is nog steeds een feit, spreken over militair optreden is sinds de Golfoorlog verontrustend gebruikelijk geworden, afschaffing van de WAO, verlaging van het minimumloon, de angst voor rassenrellen à la Brussel en Berlijn ... als Groen Links niet bestond, dan zou je de CPN niet willen opheffen.

Als de CPN'ers zich nu eens storten in de milieunetwerken en we voortaan de Volkscongressen inderdaad eens op de fiets gaan doen, en de PPR'ers niet eisen dat we per trein gaan waar nog geen trein is, de oude PSP-aanhang en onafhankelijken niet blijven geloven dat je vooral duidelijkheid moet scheppen door de strijd over een beginselprogramma aan te gaan en als de voorzitter van Dwars zijn strijd tegen de socialisten staakt. Als wij met zijn allen eens langs gaan bij de kerken om te praten over de comité's tegen verarming, dan komt het wel goed met Groen Links.

De CPN wordt opgeheven. Morgen kan dit besluit met de woorden van Henk Hoekstra van 1978 worden omlijst.

Maar de wereld is toch verre van een paradijs. En dat was toch waar we naar streefden?

Politieke middelen veranderen, maar idealen blijven bestaan. En de noodzaak daarvoor te vechten ook.

Anti-koloniale strijd onvervreemdbaar deel geschiedenis

Toespraak Joop Morriën

Waarde kameraden,
en voor de talrijke Indonesische vrienden aanwezig hier: Saudara-
Saudara sekalian.

De afgelopen weken zijn zowel Indonesië als Suriname weer flink in het nieuws geweest. De zonden van een koloniale erfenis blijven wegen. In beide landen maken militairen de dienst uit en is het met de democratie maar bedroevend gesteld. De progressieve beweging in ons land voelt zich betrokken bij de strijd dáár voor vrijheid van geweten, van organisatie, voor eerbiediging van de mensenrechten.

De solidariteit met de koloniale volkeren is een onvervreemdbaar deel van de geschiedenis en strijd van de CPN. Zij loopt als een rode draad door haar publicaties en het optreden van haar vertegenwoordigers in Kamer en gemeenten. Indonesiërs en Surinamers namen deel aan de communistische beweging in ons land. In het Wijnkoop-archief in Moskou vonden we verleden week een aantal brieven van de Surinaamse vrijheidstrijder Anton de Kom aan zijn vriend en communistisch Kamerlid David Wijnkoop. Surinaamse vrienden van de SAWO en het Abraham Behr Instituut hebben al veel historisch onderzoek gedaan en studies gepubliceerd. Zij hebben een biografie over Anton de Kom in voorbereiding, waarin diens strijd en de solidariteit worden geboekstaafd en inspiratie kunnen bieden in de huidige tijd.

Indonesië

Het grootste wingewest is altijd Indonesië geweest. Uit overlevering kan men een reeks trefwoorden noemen, die staan voor uitbuiting, voor onderdrukking, maar ook voor verzet, voor moed en solidariteit:

- Generaal Van Heutsz en de wrede Atjehoorlog omstreeks de eeuwwisseling;
- De koelie-ordonantie en ontwikkeling van de rubber- en tabaksplantages in Deli;
- De opstand op Java 1926;
- De opstand op de kruiser De Zeven Provinciën in 1933, die wereldnieuws werd en waarover Wim en Rob vanmorgen hebben gezongen;

- Concentratiekampen in Boven-Digoel in de dertiger jaren;
- De Proclamatie van de Indonesische Republiek in augustus 1945 en de mislukte Nederlandse koloniale oorlog. Soldatenverzet met namen als Ratio Koster, Wil van Kempen, Piet Langedijk, Erik Mol, Piet van Staveren;
- Nieuw Guinea en Luns en de bijna derde koloniale oorlog in 1962; - De moordpartijen van 1965/66 en Suharto's concentratiekampeiland Buru tot 1979.

Het blijft onvoorstelbaar, dat zovelen in ons land zolang over de moordpartijen in 1965-66 hebben gezwegen en tot op de dag van vandaag ook nog de aanstichters, Suharto en zijn generaals, de hand boven het hoofd houden. Naar schatting een miljoen mensen werden vermoord - honderdduizenden werden gearresteerd, nooit berecht maar wel tien tot vijftien jaar gevangen gehouden. Het is triest te zeggen, maar als gevolg van de verscheurende ruzies onder de communisten internationaal, lag er ook internationaal een rem op protest en solidariteit.

Commissie

De gevangenen werden van hun politieke en persoonlijke identiteit beroofd. In zijn aangrijpende boek "Lied van een stomme" schrijft Pramodija Ananta Toer, nog altijd verboden in eigen land: "Voor ons tellen echter alleen de woorden van onderluitenant Marzuki in de Salemba-gevangenis: Jullie hebben nergens recht op, behalve op wat lucht om adem te halen. (En het is wel gebleken dat velen onder ons zelfs dit recht ontnomen kan worden.)". Op Buru volgden vernederingen, slaag en afbeuling.

Onder druk van protesten, niet in het minst ook vanuit Nederland, werd in 1975 begonnen met vrijlating, die pas eind 1978 voltooid zou zijn. De vrijgekomen gevangenen werden echter door het bewind aan hun lot overgelaten en zijn nog altijd niet in hun burgerrechten hersteld. Gezien die situatie besloot het dagelijks bestuur in februari 1979 tot de vorming van de Indonesië-commissie van de CPN, die tot taak kreeg:

politieke solidariteit onder nieuwe omstandigheden en materiële steun.

Projecten

Ik wil hier nu vooral iets zeggen over de materiële steun.

Voor deze steun verschaffen donateurs door een maandelijks bijdrage de financiële middelen, waarvoor Indonesische vrienden projecten opzetten als kippenfokkerijen, viskwekerijen, houtfabriekjes e.d. met ex-gevangenen als werkers. In een Kontaktbrief aan onze donateurs hebben we daarover meerdere malen geschreven.

We organiseerden ook een systeem van individuele adoptie, dit laatste vooral voor ouderen, die van een correspondentievriend in Nederland steun ontvingen. We zijn nooit een rijke partij geweest en konden dank zij de offervaardigheid van leden en sympathisanten bestaan. Aan werkprojecten voor Indonesië zijn in totaal 350.000 gulden overgemaakt en de individuele adoptie kan op zo'n 150.000 gulden worden geschat. Totaal dus een bedrag van een half miljoen gulden. Verheugend was, dat de donateurs ons onder welke partijstormen ook, altijd trouw zijn gebleven. En dat nog zijn.

Kameraden, Saudara, Saudara sekalian,

De partijen, die zich in Groen Links verenigen, keerden zich altijd tegen de Suhartodictatuur, tegen de schending van mensenrechten in Indonesië. Voor de PPR, de PSP, de EVP en de CPN ging dit vanuit een eigen traditie, belevingswereld en gedachtengoed. De situatie in Indonesië is niet meer precies als tien, vijftien jaar geleden. Dat bleek mij onder meer in februari, toen ik voor Groen Links op een tweedaagse mensenrechtenconferentie in Utrecht aan een forum deelnam. Daar waren ook enkele jonge mensen uit Indonesië, die bij studenten- of milieu-acties waren betrokken en de situatie scherp bekritiseerden. Hun organisaties balanceren echter op de rand van een verbod en talrijke studentenleiders zijn inmiddels tot vele jaren gevangenisstraf veroordeeld. In ons land wordt nu in ruimere kring erkend, dat de mensenrechten systematisch worden geschonden, al laat men op parlementair en regeringsniveau nog na er de consequenties uit trekken. En was het bij de Iggi-conferentie weer zo, dat de schending van de mensenrechten niet op de conferentie, maar in de wandelgangen ter sprake werd gebracht.

Steun blijft nodig

Ex-politieke gevangenen worden door de autoriteiten nog steeds als paria's beschouwd en naast politieke steun blijft materiële steun alleen al om te kunnen leven noodzakelijk. De Indonesië-commissie heeft daarmee ervaring opgedaan en ze voelt het als een morele verplichting steun te blijven verlenen. Ook Groen Links vindt het niet meer dan logisch, dat deze ervaring niet verloren gaat en Indonesiërs op voortgaande steun kunnen rekenen. Onze commissie zal zich daarom omzetten in een zelfstandige Stichting en de huidige leden zullen daarvan het bestuur vormen. Wij vertrouwen, dat dit congres uit het batig saldo van de CPN 25000 gulden voor de commissie ter beschikking zal stellen. Dat zou een belangrijke financiële injectie zijn. Het is echter duidelijk, dat de Stichting alleen haar werkzaamheden kan voortzetten, als zij kan blijven rekenen op de donateurs. We zullen dan ook een beroep op hen doen en hopen in staat te zijn het aantal uit te

breiden, zodat de eigen financiële middelen gewaarborgd zijn.

Met Indonesische bannelingen in ons land hebben we sinds 1979 meerdere keren ontmoetingen gehad. We hebben hen ook van de huidige politieke ontwikkelingen op de hoogte gesteld en erover gediscussieerd. Indonesische democraten hier en in Indonesië kunnen rekenen op de solidariteit van Groen Links en de Stichting zal actief zijn, zolang dit nodig is, zolang er in Indonesië nog ex-gevangenen en politiek vervolgd te lijden hebben van de militaire dictatuur. Indonesische democraten hier en in Indonesië kunnen dan blijven rekenen op politieke en materiële steun totdat zij door hun strijd in Indonesië de democratie hebben hersteld en het volk zich in vrijheid kan organiseren.

Groene politiek maakt Linkse politiek juist essentieel

Toespraak Marijke Vos, voorzitter Groen Links

Beste mensen, vrienden en vriendinnen,

Het is voor mij een eer te mogen spreken op uw laatste congres, het slotcongres van een partij die 73 jaar lang een onmiskenbare en strijd bare rol in de Nederlandse politiek heeft gespeeld.

Vandaag heft de CPN zich op, om verder te gaan in Groen Links. Voor u allen een emotionele gebeurtenis. De oude verbanden worden verbroken, wat komt er voor in de plaats?

Ik ben uiteraard heel blij met het besluit van de CPN om op te gaan in Groen Links. Maar allereerst wil ik u mijn diepe respect tonen, voor de wijze waarop de CPN zich heeft ingezet in de anti-fascistische strijd, in de strijd voor vrede, gelijkheid en rechtvaardigheid. Voor een kersverse Groen Links politica een reden om enige bescheidenheid aan de dag te leggen.

Vandaag 15 juni 1991 heft de laatste partij binnen Groen Links zich op. Het proces is sneller gelopen dan velen verwacht hadden. Wij staan nu met elkaar voor de grote uitdaging om Groen Links tot een stevige politieke partij te maken, een partij met een duidelijk verhaal en tevens voldoende ruimte voor pluriformiteit, ruimte voor de verschillende tradities waar wij uit zijn voortgekomen.

Twee weken geleden is het Groen Linkse Manifest gepresenteerd. Een stuk met een visie op centrale uitgangspunten en algemene plaatsbepaling in de politiek. Een visie gericht op de toekomst. Na discussie binnen de partij zal dit stuk uiteindelijk moeten leiden tot een nieuw politiek programma. De discussie is inmiddels losgebarsten en vooral de emoties over groen en links lopen soms heftig op. Alle reden om vandaag uitgebreid in te gaan op dit manifest.

Schijnbare tegenstelling

Ik zou bij de geboorte van dit Groen Linkse Manifest willen zeggen: "Hoera, het is gelukt. We zijn er in geslaagd groen en links tot een vruchtbare verbintenis te smeden. Vanaf het ontstaan van Groen Links hebben we met deze schijnbare tegenstelling geworsteld. Nu ligt er een duidelijk verhaal, waarmee Groen Links haar eigen, unieke positie in de Nederlandse, maar ook internationale politiek inneemt.

Maar helaas, nu een mooie oplossing gevonden is, doen velen hun best groen en links tegenover elkaar te plaatsen. De oude stellingen worden betrokken.

Als treffend voorbeeld wil ik Marius Ernsting citeren, uit de Volkskrant van 6 juni 1991. Hij zegt in dit interview: "CPN'ers lopen niet warm voor een prachtig milieu waar de mensen sociaal gezien geen leven hebben." In zijn visie is een rechtvaardige maatschappij blijkbaar niet te combineren met het geven van prioriteit aan een leefbare wereld.

Toen ik dat las, was mijn eerste reactie, wat een onzinnige tegenstelling, alsof minima geen belang hebben bij een leefbare omgeving. Want, Marius, wonen de minima in Nederland niet in de wijken met het minste groen, de meeste last van stank, luchtvervuiling, lawaai en verkeer? En zijn het niet vooral de laagstbetaalden, die het zware, ongezonde werk doen in fabrieken met stof, stank en giftige stoffen? En zijn het ook niet deze mensen die het meeste last hebben van ontbreken van milieuvriendelijke voorzieningen, zoals een goed en betaalbaar openbaar vervoer, fatsoenlijke isolatie van hun woningen en gebruik van bouwmaterialen waar geen ongezonde geuren uit vrij komen? De hoge inkomens, om het maar even simpel te zeggen, hebben niet zoveel last van milieuvervuiling, ze zitten lekker in hun villa's in het groen, rijden hun eigen auto's en zitten in hun chique kantoren op verantwoorde bureaustoelen te vergaderen. Wat stressy misschien, maar geen stoflongen.

En wat te denken van de gevolgen van milieuvermietiging voor de bevolking in de derde wereld, die voor het grootste deel afhankelijk is van wat de aarde hen te bieden heeft. Een aarde die inmiddels een vijfde van haar vruchtbare landbouwgrond heeft verloren, vooral in de derde wereld. Een belangrijke oorzaak is de uitputting van de grond door massale productie van veevoer en hout voor westerse landen. En bijvoorbeeld de verdwijning van de tropische bossen, die voor velen in de derde wereld voedsel, geneesmiddelen en sprokkelhout bieden. Een vijfde deel is gekapt en verwerkt in raamkozijnen, meubilair en oeverbekleding in het westen. En "last but not least" het grote milieuprobleem van de komende tientallen jaren, de opwarming van ons klimaat, wat tot een stijging van de zeespiegel van meters kan leiden. In Nederland zetten we nog een paar meter bovenop onze prachtige waterwerken, maar hoe kunnen de mensen in Bangladesh dat in godsnaam betalen?

Wij, mensen in het geïndustrialiseerde westen, verbruiken met onze manier van leven 80% van alle energie en grondstoffen, terwijl we slechts 20% van de wereldbevolking uitmaken. Wanneer wij deze zeer ongelijke mondiale verdeling willen opheffen en een leefbare toekomst bevechten, dan heeft dat enorme consequenties voor onze manier van leven, produceren en consumeren hier in Nederland en de rest van de westerse wereld.

Een leefbare wereld met een schoon milieu en rijke natuur is voor iedereen van levensbelang, voor minima, modalen en maxima, hier en in de Derde Wereld. Ook kinderen van CPN'ers zullen over twintig jaar balen, als we door de verzuring nog maar een vijfde van alle bossen in Nederland over hebben om in te wandelen. Het wordt nog gezelliger op het Veluwte.

Feiten

Dit is even mijn eerste, impulsieve reactie op de uitspraak van Marius Ermsting. Nu even naar de feiten in het Groen Linkse manifest. Wat zegt dat over deze kwestie?

Ik citeer uit het manifest: "Milieupolitiek heeft voor Groen Links de allerhoogste prioriteit. Dat vereist een radicale ommekeer: het sociaal-economisch beleid bepaalt niet langer de marges voor het milieubeleid, maar de milieupolitiek geeft de marges aan voor het sociaal-economisch beleid."

Voor sommigen reden om te konkluderen dat Groen Links alleen nog maar aandacht aan het milieu besteed. Direct na dit citaat kunt u echter lezen "Milieupolitiek moet dus verbonden worden met de doelstellingen van linkse politiek: radicale democratisering en een structureel gelijke verdeling van levens- en ontplooiingskansen tussen arme en rijke landen en binnen de afzonderlijke landen."

De verbinding tussen Groen en Links is niet vanzelfsprekend, zoals het bestaan van legio rechts-groene politieke stromingen laat zien. Groen Links maakt bewust de keuze om groen en links te verbinden. Sociale rechtvaardigheid en gelijkheid zijn wezenlijke grondslagen van onze politiek en hebben een zelfstandige betekenis. Maar ook is het de visie van Groen links dat milieupolitiek alleen kans van slagen heeft wanneer het samengaat met een eerlijke verdeling. Groene politiek maakt het herverdelingsvraagstuk weer actueel, maakt linkse politiek juist essentieel.

Hoe geeft Groen Links die verbinding tussen Groen en Links vorm? Ik heb reeds aangegeven dat voor een schone en leefbare toekomst hier en in de Derde Wereld onze wijze van produceren, maar ook consumeren onverbiddeijk op de helling moet. Een aantal productiesectoren, zoals de landbouw, tuinbouw en delen van de industrie zullen moeten krimpen of in hun huidige vorm verdwijnen. Maar ook in onze materiële consumptie zullen we veranderingen aanbrengen. Producten en consumptiepatronen die veel energie verbruiken, tot vervuiling en giftig afval leiden zullen verdwijnen. Er komen andere dingen voor in de plaats, schone lucht, groen en voedsel van betere kwaliteit, goed openbaar vervoer, onderwijs, huisvesting en andere voorzieningen. Maar de gemiddelde welvaart, die in het westen voortdurend

is gestegen op basis van onze groei-economie, zal dalen. Een voortgaande verhoging van de gemiddelde koopkracht staat ter discussie. We zullen dus minder hebben met ons allen, maar wat er is zal moeten worden herverdeeld. Groen links wil uitdrukkelijk de positie van de laagstbetaalden beschermen. Vooral de midden- en hogere inkomens zullen de financiële gevolgen van een radicaal milieubeleid moeten dragen.

Wederom staan we voor een van onze grootste uitdagingen voor de komende jaren: een rechtvaardige en radicale milieupolitiek bevechten. Groen Links is de enige politieke partij in Nederland die deze uitdaging aan durft te gaan. In Groen links vinden jullie de partij die dit strijdbare perspectief biedt.

Voorbeelden

Ter illustratie van mijn verhaal zal ik u enkele concrete voorbeelden geven van een groene en linkse politiek.

1. Het opeisen van loonruimte binnen bedrijven is een terechte zaak, het gaat immers om herverdeling. Groen en Links ontmoeten elkaar bij de vraag hoe deze loonruimte wordt ingezet. Het inzetten van loonruimte voor forse looneisen, meer dan de prijscompensatie, kan leiden tot een toename van materiële consumptie. Dit past niet in mijn eerdere betoog over de noodzakelijke daling van de gemiddelde welvaart. Loonruimte kan echter ook goed gebruikt worden voor verdere arbeidstijdverkortung, kinderopvang binnen het bedrijf, bijscholing, investeringen in milieuvriendelijke productie, verbetering van arbeidsomstandigheden en collectieve aanschaf van OV-jaar kaarten.

2. Een tweede, actueel vraagstuk is de uitbreiding van Schiphol. De plannen voor verdubbeling van het vliegverkeer leiden tot meer milieuvuiling en toename van de geluidsoverlast, die nu al voor veel mensen die rond Schiphol wonen onleefbare toestanden opleveren. Maar uitbreiding leidt ook, hoera, tot meer werkgelegenheid en dat is voor ons linkse mensen toch een groot goed. Dan maar een afweging maken en een gulden middenweg zoeken? Dit zou betekenen dat we de tegenstelling tussen Groen en Links laten bestaan en geen keuze maken. Het manifest maakt die keuze wel. Het milieu stelt randvoorwaarden aan sociaal-economische politiek. In het geval van Schiphol betekent dit dat uitbreiding onverantwoord is. Maar wel zoeken we naar alternatieven voor werkgelegenheid om banen te behouden en te scheppen voor mensen die geen werk hebben. Zoals de ombouw van Schiphol tot een rail-luchtvaartcentrum. Groen geeft dus de

grenzen aan, maar is geen keuze tegen het linkse. Ik zei het al, juist de 'schaarste' maakt herverdelingsvraagstukken actueel en linkse politiek belangrijker.

3. Een derde treffend discussiepunt is DE AUTO. Zwaar bevochten welvaartsartikel van de 'kleine man en vrouw', symbool van vrijheid en een stukje status.

In de praktijk handelt Groen Links met de auto al volgens het manifest. De **voltallige** kamerfractie is immers voorstander van een verhoging van de benzineprijs met drie kwartjes. Oh jee, mogen van Groen links alleen de rijken nog rijden? Als we naar de praktijk kijken rijden minima ook nu al heel weinig auto. De hoogste inkomensklassen verbruiken tien maal zoveel benzine als de laagste inkomensklasse. De meeste minima zullen hier dus weinig van merken en veel meer gebaat zijn bij een verbetering van het openbaar vervoer en gebruik ervan tegen betaalbare prijs. Een goede bestemming voor die drie kwartjes!

Het is ook een feit dat rijke mensen altijd al meer privileges hebben, met of zonder milieuheffingen. Ze eten meer biefstuk, ze kunnen vaker met vakantie en kopen duurdere kleren. We moeten geen dingen verwarren. Deze ongelijkheid is een heel ander vraagstuk.

Het is de vraag of we een gelijkheidsideaal nastreven wat tot exact gelijke materiële mogelijkheden leidt. Het manifest kiest in dit verband niet voor een dergelijke gelijkmakerij, dus evenveel auto, evenveel biefstuk en dure kleren, maar voor een sociale gelijkheid die iedereen gelijke kansen op een zo groot mogelijke vrije ontplooiing biedt, zonder dat dit de vrijheid van anderen of toekomstige generaties aantast.

4. Tenslotte een laatste heet milieu-hangijzer in linkse kringen. Is een energieheffing gerechtvaardigd? Over een heffing op benzine heb ik al het een en ander gezegd. Het gaat nu even om een heffing op aardgas, kolen en olie. Door de relatief lage prijzen van deze brandstoffen zijn milieuvriendelijke energiebronnen, zoals zonne- en windenergie, niet rendabel en loont ook energiebesparing nauwelijks de moeite. Om producenten te stimuleren op energie te besparen en deze milieuvriendelijkere energiebronnen in te zetten, is prijsverhoging van b.v. aardgas van wezenlijk belang. Voor mensen met lage inkomens, vooral als zij in slecht geïsoleerde woningen zou een heffing op aardgas een onrechtvaardige lastenverzwaring met zich meebrengen. Besparen op aardgas is immers vaak maar mondjesmaat mogelijk, zeker als je in een slecht geïsoleerde woning woont. Lage inkomens verbruiken nu minder aardgas en electriciteit dan hoge inkomens, maar ze besteden een groter deel van hun inkomen hieraan. Een milieupolitiek die tevens linkse doeleinden nastreeft zal aan energieheffing de voorwaarde verbinden dat deze lage inkomensgroepen er niet op achteruit mogen gaan. Dat daar voldoende mogelijkheden voor zijn, laten

recente nota's zien van Het Centrum voor Energieheffing en Schone Technologie en een werkgroep van milieu- en consumentenorganisaties, de vakbond en de werkgroep 'De arme kant van Nederland'. Een voorbeeld is het terugsluizen van de inkomsten van de energieheffing naar de huishoudens door een vast bedrag per huishouden terug te geven. Dit kan bijvoorbeeld door dit bedrag af te trekken van de rioolheffing of zuiveringslasten. Dit zou betekenen dat de lage inkomens relatief veel geld terug krijgen en hun inkomen met 3% stijgt, terwijl de hoge inkomens er 1% op achteruitgaan. Bovendien kan een maatregel ingevoerd worden om de huren van slecht geïsoleerde huizen te verlagen, via een zgn. energietoets. Voor de eigenaar van het pand tevens een stimulans om isolatiemaatregelen te nemen.

Een andere voorwaarde die een groen en linkse partij aan energieheffingen stelt, is de eis dat deze niet alleen voor huishoudens gelden, maar ook voor bedrijven. op dit moment ligt de energieprijs voor grootverbruikers op de helft van wat huishoudens betalen. Een aantal bedrijven spannen helemaal de kroon, zoals de aluminiumfabrieken Pechiney en Aldel. Zij zitten voor een duppie op de eerste rij bij de electriciteitsmaatschappijen, via oorspronkelijk geheime contracten. En dan te bedenken dat aluminiumproductie één van de meest energievretende industrietakken is. Aldel en Pechiney nemen met z'n tweetjes maar liefst 8% van het totale electriciteitsverbruik in Nederland voor hun rekening. Zolang dit soort contracten blijven bestaan zijn energieheffingen voor huishoudens volslagen belachelijk.

Een groene en linkse politiek accepteert dergelijke onrechtvaardige toestanden niet. Verder combineert zij milieuheffingen met compensatie voor lage inkomens, wanneer er geen mogelijkheid bestaat om de heffingen te vermijden.

De libertaire staat

Een ander punt in het manifest dat flinke discussie oplevert is de 'libertaire, ofwel vrijheidslievende' staat. Een begrip wat inmiddels tot veel misverstanden heeft geleid. Ik moet zeggen, ik vind het persoonlijk ook een rotwoord, wat alleen te begrijpen is voor de insiders en bovendien snel de associatie oproept met b.v. liberaal. Helaas, we hebben nu geen betere. Wie er wel een duidelijke term voor heeft in gewoon begrijpelijk Nederlands, ontvangt de Nieuwe Groen Linkse Woorden Prijs.

Maar goed, de inhoud, daar gaat het om. Ik wil benadrukken dat een libertaire staat niet zozeer minder staat betekent, maar een **andere** staat. Groen links wil afrekenen met overdreven verwachtingen van de rol van de staat. De mogelijkheden voor centrale sturing van productie en behoeften van consumenten zijn beperkt. Bovendien is een overheersende rol van de staat in het maatschappelijk leven

onwenselijk, omdat dit gepaard kan gaan met betutteling en vergaande bureaucrativering.

Het manifest opent daarom de discussie over een andere staat. Een staat, en ik citeer het manifest: "die democratische grondrechten erkent en bovendien de werking daarvan garandeert. Dat is een voorwaarde voor individuele zelfstandigheid en voor pluriformiteit van leefstijlen en culturen. Groen links kiest voor een overheid die zoveel mogelijk ruimte geeft aan directe vormen van democratie, overal in het maatschappelijk leven. Dat betekent bijvoorbeeld dat sociale bewegingen garanties moeten hebben hun belangen en gezichtspunten in het geding te brengen." Deze overheid à la Groen links decentraliseert zoveel mogelijk taken en bevoegdheden naar lokale en regionale organen of wijst ze toe aan maatschappelijke organisaties. Meer autonomie voor gesubsidieerde instellingen in onderwijs, gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening en volkshuisvesting, mits deze democratisch bestuurd worden en gelijkheidsrechten van individuen erkennen. En dat is een heel ander verhaal dan dat van het CDA en haar staatssecretaris Heerma, kampioen van het maatschappelijk middenveld, die nota bene de woningbouwverenigingen wil verbieden af te wijken van de huurverhoging van 5,5%. Een treffend voorbeeld van overheidsbemoeienis die niet in het beeld van zo'n andere staat past.

Keuzevrijheid

Een libertaire staat probeert mensen in een positie te brengen waarin ze daadwerkelijk de mogelijkheid hebben om zich vrij te kunnen ontplooien. Veel mensen zitten nu niet in die positie, door de ongelijke verdeling van kansen en mogelijkheden over verschillende bevolkingsgroepen. Ingrijpen van de staat is hier dus gewenst, maar op zo'n manier dat mensen meer kansen en mogelijkheden krijgen. Uiteindelijk heeft ieder mens zelf de verantwoordelijkheid deze kansen en mogelijkheden te benutten. Nog teveel leeft in de verzorgingsstaat het idee dat mensen tegen zichzelf beschermd moeten worden, opgevoed moeten worden. Ook Groen Links heeft last van dergelijke ideeën. Als voorbeeld noem ik het voorstel van de Tweede Kamerfractie om alle tv-zenders te verplichten gelijktijdig het journaal uit te zenden, zodat mensen niet via oppervlakkig vermaak aan deze belangwekkende algemene vorming kunnen ontsnappen.

Een belangrijke voorwaarde om mensen in een positie te brengen waarin ze zichzelf vrij kunnen ontplooien is het garanderen van individuele economische zelfstandigheid. Dit geeft mensen meer vrijheid in het kiezen van werk en geeft hen meer mogelijkheden eisen te stellen aan mogelijk werk, eisen op het vlak van beloning, eisen aan arbeidsomstandigheden en arbeidsduur.

Daar waar het gaat om de bestrijding van racisme en discriminatie, om het scheppen

van voorwaarden die de arbeidsmarkt beter toegankelijk maken voor migranten, gehandicapten en voor vrouwen, blijft een actieve rol van de staat noodzakelijk. Ook de crisis in het milieu vraagt een sterker ingrijpen van de overheid dan nu. Het lijkt of minister Alders zijn milieubeleid laat afhangen van de welwillendheid van de industrie. Zijn Verpakkingenscenario is daar een recent voorbeeld van. Het is een absolute blamage met lachwekkende maatregelen als kleinere tubes tandpasta en een verbod op extra dozen rond honden- en kattenvoer.

Ook op dit terrein zijn andere vormen van sturing mogelijk en nodig. Bijvoorbeeld het instellen van een onafhankelijke en veel sterkere Milieu-inspectie, die in staat is voldoende controle uit te oefenen en ook zelf naar de rechter kan stappen. Nu is het vaak zo dat misstanden die milieu-inspecteurs melden vervolgens met de mantel der liefde bedekt worden. Gedogen heet dat in de termen van ambtenaren en politiek verantwoordelijken. Een andere mogelijkheid is instellen van een informatieplicht voor bedrijven, waarmee bijvoorbeeld de milieubeweging een grotere rol kan spelen bij maatschappelijke controle van productie.

Tijd nodig voor eigen gezicht

Groen links is inmiddels niet meer weg te denken uit de Nederlandse politiek. Een politieke arena waar flinke verschuivingen optreden en steeds vaker het idee van een Progressieve Volkspartij te horen is, vooral vanuit monden van vooraanstaande PvdA vrouwen en mannen, zoals Sint, Pronk en uiteraard de critici van de Wiarda Beckman Stichting als Paul Scheffer. In eerdere jaren was het idee van een PVP vooral populair binnen de CPN.

Op zich is dat prachtig voor Groen Links, omdat een uitnodiging van b.v. Pronk een erkenning is van haar plaats in de Nederlandse politiek. Toch ben ik niet zo een, twee, drie een voorstander van zo'n PVP. Groen Links is te zeer een unieke factor in de Nederlandse politiek om gemist te kunnen worden. Ik noem onze radicaliteit en eigen combinatie van groen en links met het pleidooi van Groen Links voor het onvervreemdbare 'mensenrecht' op individuele economische zelfstandigheid, de ideeën over radicale arbeidstijdverkorting en herverdeling van betaalde en onbetaalde arbeid. Ik noem verder de start van de discussie over een andere, libertaire staat en het belang wat Groen Links hecht aan buitenparlementaire activiteiten en banden met sociale bewegingen.

Bovendien, om maar de hand in eigen boezem te steken, heeft Groen Links tijd nodig om haar huis te versterken en het eigen gezicht duidelijker uit te tekenen.

Hiermee wil ik niet zeggen dat samenwerking met PvdA en D'66 niet belangrijk zijn. Uiteindelijk gaat het niet om gelijk hebben, maar om gelijk krijgen. Willen

we de samenleving in een progressieve richting veranderen, dan is bundeling van progressieve krachten noodzakelijk. Ik zie met name veel perspectief in samenwerking op concrete punten, zoals de start van samenwerking rond milieueffingen (Groentax), die Wilbert Willems afgelopen zaterdag op de Groentax conferentie van Groen Links aankondigde. Maar ook een ontwikkeling van Schiphol in de richting van een rail-luchtvaartcentrum, al zal hiervoor nog heel wat water naar de zee moeten vloeien bij PvdA en D'66. We kunnen ook gezamenlijke initiatieven ondernemen voor het opzetten van een advies- en informatiecentrum of een fonds voor maatschappelijke verandering en starten met een gezamenlijke campagne voor migrantenkiesrecht.

Tenslotte.

De komende maanden zal het manifest handvat zijn voor discussies met het doel om tot een gemeenschappelijke visie op politieke uitgangspunten en doelstellingen te komen. Ik heb er alle vertrouwen in dat dit zal lukken. Er ligt een duidelijke lijn uit, op basis van de pijlers van een rechtvaardige milieupolitiek, sociale gelijkheid en democratische grondrechten. Aan u en mij, aan iedereen binnen Groen Links de uitdaging om de combinatie van een groene en linkse politiek te verwezenlijken. Daarbij kan Groen Links de CPN niet missen.

We heffen ons op om ruimte te maken

Slottoespraak Marius Ernsting

Ergens bij Bergen (NH) staat een standbeeld van Herman Gorter. In de sokkel daarvan staat de volgende tekst: “De dagen zijn lichtreuzen, daar wandel ik laag tussendoor.”

Op de één of andere manier weerspiegelt dat mijn gevoel op dit moment: een partij met een geschiedenis van 73 jaar houdt zijn laatste congres. En ik, die daarvan op de kop af 15 jaar van heb meegemaakt, spreek het slotwoord.

“Ik wandel daar laag tussendoor.”

Ontbinden

Vandaag hebben we besloten op te gaan in Groen Links en onze eigen partij te ontbinden.

Ontbinden heeft heel verschillende betekenissen. Allereerst datgene wat we strikt genomen hebben gedaan: beëindigen.

Maar ook, en dat heeft meer met de gevoelsmatige invulling daarvan te maken: rotten, vergaan aan de ene kant, of losmaken, bevrijden aan de andere.

Ik vat ons besluit tot ontbinden op in die laatste betekenis !

Kennelijk geldt dat niet voor iedereen: plotseling duiken er stukken en beschouwingen op, waarin we met terugwerkende kracht, op een manier die ons uit een verder verleiden bekend voorkomt, de zonden der wereld voor de voeten gesmeten krijgen.

Weg onze eigen opstelling ten opzichte van andere communistische partijen, weg onze Nederlandse weg naar het socialisme, weg ons eigenzinnig anti-kolonialisme en ons onverzoenlijke anti-racisme, weg de brede waardering voor onze volksvertegenwoordigers. Het is alsof er mensen zijn, die met de ontbinding van de partij, ook haar geschiedenis tot ontbinding, in die andere betekenis van het woord, willen brengen.

Ik zou willen zeggen: zo gaat dat niet.

Zo goed als wij hebben geleerd dat het niet goed is om vanuit een politieke beoordeling geschiedenis te schrijven, zo goed geldt dat ook voor ieder ander, die meent nog één of meer politieke rekeningen met de CPN te moeten vereffenen. Laat de beschrijving en beoordeling van onze geschiedenis over aan de historici.

Laat ons in ieder geval het recht op onze herinnering, onze zelfgekozen plaats in de Nederlandse politiek, de offers die daarvoor zijn gebracht, de ervaringen in een lange reeks van jaren, en de conclusies die we daaruit voor nu en morgen hebben getrokken.

Communisten en hun beweegredenen

Ik wil het, juist daarom, in dit slotwoord niet hebben over de CPN, over Groen Links of over de regering Lubbers/Kok. Dat zijn vormen, vergankelijk: ze gaan hoe dan ook voorbij.

Ik wil het hebben over communisten, Nederlandse communisten, gewone mensen en hun beweegredenen.

Wie vanuit dat gezichtspunt kijkt, wil kijken, die ziet een heleboel tegelijk. Die ziet een mengsel van eigenschappen die de CPN, hoe klein ook, en onder welke barre omstandigheden dan ook, 73 jaar overeind gehouden en voortgestuwd hebben.

En het is in feite datzelfde mengsel dat ons nu tot de overtuiging brengt dat het goed is om daar een punt achter te zetten en in een breder verband verder te gaan. Dat mengsel, dat communisten bezielde, heeft zoals gezegd nogal wat bestanddelen:

- Er is het **ideaal** van een samenleving, waarin geen uitbuiting van de ene mens door de andere is, waar gelijke kansen op ontplooiing verzekerd zijn en iedereen tot zijn of haar recht komt.

- Er is de **persoonlijke keuze** om, aangestoken door dat ideaal, de maatschappelijke werkelijkheid niet als vanzelfsprekend te beschouwen, maar heel concreet onder kritiek te stellen.

“Jezelf een vraag stellen, daarmee begint verzet; en dan die vraag aan een ander stellen”, zeggen de bekende dichtregels van Remco Campert.

- Er is de **actie**, vanuit de overtuiging dat alleen het bundelen van die persoonlijke keuzen tot macht kan leiden, om verzet effectief te maken en verandering af te dwingen.

- Er is de **politieke partij**, een veelomvattende organisatievorm, die de actie stimuleert, in een breed perspectief plaatst en een stem naar buiten geeft.

- Er is het **maatschappelijk concept**, een staatsvorm, waarin onder leiding van

de politieke organisatie het economische en culturele leven in banen wordt geleid en geordend.

Ervaringen

Het lijdt geen twijfel dat onze eigen ontwikkeling en ervaring, en de gang van zaken in de socialistische staatsvormen, zoals die tot dusverre gepraktiseerd zijn, een aantal van deze belangrijke bestanddelen behoorlijk heeft aangetast.

Het maatschappelijk concept, de positie en rol van een politieke partij in het maatschappelijk leven, de wijze waarop acties effectief gevoerd kunnen worden, het zijn op zijn minst geen vanzelfsprekendheden meer, ze nemen verschillende en uiteenlopende vormen aan.

Wat blijft, gelouterd door die ervaringen en verrijkt met nieuwe, dat is het ideaal en de persoonlijke keuze.

Een verlangen naar een samenleving waarin elk mens telt, waarin individuele vermogens en interesses volop benut worden, ingekaderd door de voorwaarden voor een duurzame ontwikkeling van natuur en milieu.

Een persoonlijke inzet daarvoor, die onzelfzuchtig is, gericht op het gezamenlijke, meer dan de som van individuele verwerkelijking.

Nieuwe vormen

We hebben geconcludeerd dat de CPN op zich zelf, als vormgeving van dat ideaal en die inzet, niet meer voldoet: veel persoonlijke inzet heeft nieuwe vormen gezocht, en het ideaal heeft nieuwe dimensies gekregen.

We hebben gezegd: om kracht te geven aan de ontwikkeling van dat ideaal en die inzet is samenwerking en samengaan onvermijdelijk.

En we zeggen: daarin mag een oude, 73 jarige vorm, onze partij, geen sta-in-de-weg zijn.

Juist om het mogelijk te maken dat oude en nieuwe gedachten zich in nieuwe vormen kunnen ontwikkelen.

Goed beschouwd is die veel geciteerde regel uit de Internationale "sterft gij oude vormen en gedachten" dus discutabel. Oude vormen sterven, maar "de gedachten zijn vrij", om een regel uit een ander strijdlied te citeren, en zoeken onweerstaanbaar naar nieuwe vormen.

Met het opheffen van de partij nemen wij afscheid van een oude vorm om, met inbreng van onze gedachten, samen met anderen nieuwe vormen te ontwikkelen. Wij doen dat met gemengde gevoelens.

Trots op wat goed en onvergetelijk was, gedenkend wat daarvoor op het spel gezet is, spijt om de fouten die gemaakt zijn, weemoed over ervaringen die tot het verleden behoren, misschien een brok in de keel om daar samen nog één keer bij stil te staan.

Wij doen dat in het besef dat we niet simpel het licht uitdraaien, maar dat we wat waardevol en tijdloos is, onderbrengen in een op de toekomst gerichte organisatie. Wij plukken daarmee in essentie de vruchten van onze eigen politiek. Het tot stand brengen daarvan heeft veel energie gevegd, en soms ook strijd gekost. Dat zal straks niet anders zijn.

We trekken nu de uiterste consequentie: we heffen onszelf op om ruimte te maken. Een organisatie die daartoe in staat is, dat is klasse !

Juist daardoor ben ik er trots op van die klasse deel te hebben uitgemaakt.

Letterlijk geldt nu: makkers, ten laatste male.

Niet omdat Groen Links morgen zal heersen op aard - ik zou bijna zeggen: gelukkig niet - maar wel omdat wij ervoor gekozen hebben te willen steunen op nieuwe krachten.

Groen Links, wij komen er aan !

Besluiten buitengewoon congres CPN, bijeen op 15 juni 1991

1. Vanwege de oprichting en de ontwikkeling van de partij Groen Links besluit het buitengewoon congres van de CPN om per ultimo 31 december 1991 de CPN te ontbinden.

2. Het buitengewoon congres van de CPN draagt het partijbestuur op alle maatregelen te nemen die op grond van de statuten noodzakelijk zijn voor het ontbinden van de partij.

3. Van het batig saldo van de partij zal:

f 100.000,- bestemd zijn voor Groen Links;

f 100.000,- bestemd zijn voor het uitgeven van Politiek en Cultuur;

f 25.000,- bestemd zijn voor het solidariteitswerk van de Indonesië-commissie;

f 25.000,- bestemd zijn voor het Comité Herdenking Februaristaking 1941;

f 25.000,- bestemd zijn voor het nationaal Verzetsmuseum, gevestigd in Amsterdam.

Het positieve liquidatiesaldo gaat te zijner tijd naar Groen Links.

4. Het partijbestuur zal een verslag over de regelingen die getroffen zijn publiceren.

